ČETVRTI KONGRES
OSOBA S INVALIDITETOM
U BOSNI I HERCEGOVINI

ULOGA ORGANIZACIJA OSOBA S INVALIDITETOM
U RAZVOJU INKLUZIVNOG DRUŠTVA
U BOSNI I HERCEGOVINI

INKLUZIJA NIJE ILUZIJA

OD 20. DO 22. OKTOBRA/LISTOPADA 2026. GODINE
NEUM, HOTEL SUNCE

Zaključci Četvrtog kongresa osoba s invaliditetom

Mi, predstavnici organizacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini, okupljeni na Četvrtom kongresu osoba s invaliditetom pod nazivom „Uloga organizacija osoba s invaliditetom u razvoju inkluzivnog društva u Bosni i Hercegovini“, polazeći od načela i obveza utvrđenih Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom, a posebno člankom 4. stavkom 3. o obvezi uključivanja osoba s invaliditetom putem njihovih reprezentativnih organizacija u procese donošenja odluka te člankom 33. o provedbi i praćenju Konvencije, potvrđujemo svoju opredijeljenost za puno ostvarivanje prava osoba s invaliditetom i razvoj inkluzivnog društva.

Prepoznajući ključnu ulogu organizacija osoba s invaliditetom u zagovaranju zakonodavnih i društvenih promjena, zastupanju interesa osoba s invaliditetom i praćenju provedbe preuzetih obveza, usvajamo sljedeće zaključke kao osnovu za zajedničko djelovanje organizacija osoba s invaliditetom, nadležnih institucija i drugih relevantnih aktera, s ciljem postizanja konkretnih i sustavnih promjena u Bosni i Hercegovini.

1. Organizacije osoba s invaliditetom imaju ključnu ulogu u zagovaranju promjena zakona, javnih politika i institucionalnih praksi radi osiguravanja ravnopravnosti i punog ostvarivanja prava osoba s invaliditetom. Pozivaju se organizacije osoba s invaliditetom da kontinuirano jačaju svoje zagovaračke kapacitete, usuglašavaju zajedničke prioritete i provode koordinirane inicijative usmjerene na uklanjanje diskriminacije i sustavnih prepreka. Nadležne institucije pozivaju se da prijedloge i inicijative organizacija osoba s invaliditetom prepoznaju kao važan doprinos reformskim procesima, u skladu s člankom 4. stavkom 3. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i preporukama UN Komiteta za prava osoba s invaliditetom.

2. Pozivaju se sve razine vlasti u Bosni i Hercegovini da osiguraju pravodobno, aktivno i smisleno sudjelovanje reprezentativnih organizacija osoba s invaliditetom u

pripremi, donošenju, provedbi i praćenju zakona, strategija i drugih javnih politika koje utječu na prava i položaj osoba s invaliditetom. U tu svrhu potrebno je uspostaviti odgovarajuće mehanizme savjetovanja na svim razinama vlasti u BiH, odnosno unaprijediti postojeće, osiguravajući da sudjelovanje organizacija osoba s invaliditetom bude kontinuirano i sadržajno, a ne samo formalno.

3. Pozivaju se nadležne institucije na svim razinama vlasti u BiH da razviju stabilne, transparentne i održive modele financiranja organizacija osoba s invaliditetom koji omogućavaju njihov kontinuirani rad, institucionalni razvoj i neovisno djelovanje. Postupci prijave i dodjele sredstava trebaju biti pristupačni, transparentni i administrativno prilagođeni kapacitetima organizacija. Financiranje organizacija osoba s invaliditetom potrebno je prepoznati kao ulaganje u razvoj inkluzivnog društva, demokratsko sudjelovanje i ostvarivanje ljudskih prava. Projektno financiranje i pojedinačni grantovi, sami po sebi, ne mogu predstavljati zamjenu za dugoročnu institucionalnu podršku i održivo financiranje redovnog rada organizacija.

4. Potrebno je ojačati ulogu organizacija osoba s invaliditetom, osobito kroz Uniju organizacija osoba s invaliditetom u BiH i druga relevantna tijela, u praćenju provedbe Konvencije, prepoznavanju prepreka u ostvarivanju prava te formuliranju preporuka za unapređenje zakonodavstva i institucionalne prakse. Nadležne institucije trebaju osigurati dostupnost relevantnih podataka, transparentnost procesa praćenja i redovito razmatranje preporuka organizacija osoba s invaliditetom, uz praćenje poduzetih mjera i ostvarenih rezultata.

5. Potrebno je unaprijediti suradnju organizacija osoba s invaliditetom s institucijama vlasti, organizacijama civilnog društva, akademskom zajednicom, poslodavcima i međunarodnim organizacijama. Suradnja treba počivati na načelima ravnopravnog partnerstva, međusobnog uvažavanja i aktivnog sudjelovanja organizacija osoba s invaliditetom u osmišljavanju, provedbi i vrednovanju inicijativa. Cilj takvih partnerstava treba biti uklanjanje prepreka i osiguravanje punog i ravnopravnog sudjelovanja osoba s invaliditetom u svim područjima društvenog života.

6. Organizacije osoba s invaliditetom trebaju imati aktivnu i prepoznatu ulogu u oblikovanju, provedbi i praćenju politika i programa profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom. Njihovo iskustvo, neposredna povezanost s osobama s invaliditetom i poznavanje njihovih potreba predstavljaju važan resurs za razvoj učinkovitih mjera profesionalne rehabilitacije, unapređenje pristupa tržištu rada i stvaranje uvjeta za ravnopravno zapošljavanje. Pozivaju se nadležne javne institucije, poslodavci i drugi relevantni akteri da razvijaju sustavnu i partnersku suradnju s organizacijama osoba s invaliditetom u planiranju i provedbi navedenih mjera.

7. Organizacije osoba s invaliditetom trebaju kontinuirano razvijati demokratske modele upravljanja, transparentnost rada i odgovornost prema svojim članovima, uz osiguravanje uključivanja različitih skupina osoba s invaliditetom u procese

odlučivanja. Važno je poticati njihovo međusobno povezivanje i zajedničko djelovanje kroz saveze, koalicije, mreže i druge oblike udruživanja. Istodobno, institucije vlasti na svim razinama u BiH i donatori trebaju poštovati neovisnost i autonomiju organizacija u definiranju prioriteta, stavova i zagovaračkih inicijativa, kako bi mogle slobodno i učinkovito zastupati prava i interese osoba s invaliditetom.

8. Potrebno je kontinuirano ulagati u razvoj organizacijskih, upravljačkih i zagovaračkih kapaciteta organizacija osoba s invaliditetom, uključujući strateško planiranje, financijsko upravljanje, komunikaciju s javnošću i institucijama, praćenje javnih politika te pripremu i provedbu zagovaračkih inicijativa. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti jačanju suradnje i koordinacije između organizacija, saveza, koalicija, mreža, vijeća i krovnih organizacija, uključujući Uniju organizacija osoba s invaliditetom, radi usuglašavanja zajedničkih prioriteta, učinkovitijeg zastupanja interesa i snažnijeg utjecaja na procese donošenja odluka.

9. Organizacije osoba s invaliditetom trebaju sustavno unapređivati sudjelovanje žena i mladih s invaliditetom u upravljačkim tijelima, procesima odlučivanja i zagovaračkim aktivnostima pokreta osoba s invaliditetom. Potrebno je prepoznavati i uklanjati prepreke njihovu sudjelovanju te razvijati mehanizme koji osiguravaju jednake mogućnosti za uključivanje, preuzimanje odgovornih funkcija i sudjelovanje u oblikovanju prioriteta i politika organizacija. Njihovo aktivno sudjelovanje važno je za reprezentativnost, demokratičnost i dugoročnu održivost pokreta osoba s invaliditetom.

10. Pozivaju se organizacije osoba s invaliditetom, savezi, koalicije, mreže i krovne organizacije da zaključke Četvrtog kongresa osoba s invaliditetom promoviraju i koriste kao osnovu za definiranje zajedničkih zagovaračkih prioriteta i pokretanje konkretnih inicijativa za unapređenje zakonodavstva i javnih politika. Potrebno je uspostaviti kontinuiran dijalog s nadležnim institucijama, definirati prioritete i prijedloge mjera te pratiti napredak u njihovoj provedbi. Organizacije osoba s invaliditetom trebaju redovito razmjenjivati informacije o poduzetim aktivnostima i postignutim rezultatima, s ciljem osiguravanja mjerljivih i održivih pomaka u ostvarivanju prava osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini.

U Neumu, 22.10.2026. godine